

Hållbar
UPPHANDLING
Ett samarbete mellan Sveriges regioner

HÅLLBARA LEVERANSKEDJOR

Vägledning kontraktsvillkor

Agenda 2030

Den 25 september 2015 antog FN:s medlemsländer Agenda 2030. Agendan med sina 17 globala mål, är en handlingsplan för en hållbar utveckling som ska vara uppnådd till år 2030.

Mål 12.7

Agendans tolfte mål handlar om att främja hållbara konsumtions- och produktionsmönster för att minska negativ påverkan på klimat och miljö samt människors hälsa. Här ingår som delmål att även främja hållbara offentliga upphandlingsmetoder, i enlighet med nationell politik och nationella prioriteringar.

Regionernas nationella samarbete

Sveriges regioner ansvarar för att alla invånare har tillgång till en god och väl fungerande hälso- och sjukvård, tandvård och kollektivtrafik. I enlighet med Agenda 2030 och FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter verkar vi för en hållbar utveckling. Sedan 2010 bedriver Sveriges regioner ett nationellt samarbete för att främja hållbara leveranskedjor genom hållbara offentliga upphandlingsmetoder. Vi vill, i samarbete och dialog med våra leverantörer, säkerställa att de varor och tjänster som upphandlas är framställda under hållbara och ansvarsfulla förhållanden.

För ytterligare information, besök www.hallbarupphandling.se eller kontakta det Nationella Kansliet för Hållbar Upphandling:

Mail: coc.lsf@sll.se
 Post: Nationella Kansliet Hållbar Upphandling
 Upphandlingsavdelningen
 Fleminggatan 20, 2 tr.
 Box 22550
 104 22 Stockholm

Vägledning kontraktsvillkor

Denna vägledning syftar till att tydliggöra Sveriges regioners förväntningar på leverantörer vad gäller socialt och miljömässigt ansvar. Vägledningen innehåller förklarande texter till kontraktsvillkoren avseende hållbara leveranskedjor och tydliggör vilka åtgärder som leverantören ska vidta för att uppfylla dessa villkor. Vägledningen riktar sig även till upphandlare som ska ställa och följa upp krav. Vägledningen har tagits fram i samarbete med Upphandlingsmyndigheten.

Version: II
 Datum: 2019-05-20

Innehållsförteckning

04

Från uppförandekod till uppföljning

06

Kontraktsvillkor hållbara leveranskedjor

08

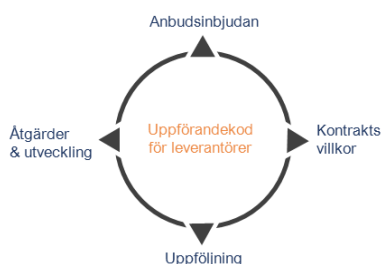
Vägledning Kontraktsvillkor hållbara leveranskedjor

19

Bilaga uppförandekod för leverantörer

FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter

I juni 2011 antog FN:s råd för mänskliga rättigheter vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter. FN:s principer baseras på statens skyldighet att skydda de mänskliga rättigheterna, företagens ansvar att respektera de mänskliga rättigheterna och möjligheter för individer att få sin sak prövad vid kränkningar. Det innebär bland annat att stater bör verka för att företag som de genomför affärstransaktioner med respekterar de mänskliga rättigheterna. En åtgärd är, att när så är lämpligt, kräva att leverantörer genomför *human rights due diligence*. Due diligence kan översättas till "genomlysning" och innebär att leverantörer till Sveriges regioner ska ha etablerade rutiner på plats för att identifiera och hantera risker kopplade till mänskliga rättigheter, arbetares rättigheter, miljö och korruption i den egna verksamheten och i hela leveranskedjan.

Uppförandekod för leverantörer

Sveriges regioner har antagit en gemensam uppförandekod för leverantörer. Du kan läsa den i sin helhet i bilagan till vägledningen. Uppförandekoden omfattar följande områden:

- FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna (1948)
- ILO:s kärnkonventioner
- FN:s barnkonvention
- det arbetarskydd och den arbetsmiljölagstiftning som gäller i tillverkningslandet
- den arbetsrätt, inklusive lagstiftning om minimilön, och det socialförsäkringskydd som gäller i tillverkningslandet.
- den miljöskyddslagstiftning som gäller i tillverkningslandet
- FN:s konvention mot korruption

Från uppförandekod till uppföljning

Regionernas uppförandekod för leverantörer

Uppförandekoden för leverantörer är gemensam i samtliga regioner och är politiskt förankrad. Uppförandekoden utgår från FN-initiativet Global Compact och dess principer för företagens sociala och miljömässiga ansvar. Koden omfattar områdena mänskliga rättigheter, arbetares rättigheter, miljö och anti-korruption. Sveriges regioners uppförandekod för leverantörer återfinns i bilaga 1.

Anbudsinbjudan

I de upphandlingar där det bedöms att kraven ska finnas med hänvisas till uppförandekoden för leverantörer i anbudsinbjudan:

"Anbudsgivaren förväntas noggrant läsa dokumentet uppförandekod för leverantörer i samband med anbudsgivning. Detta eftersom antagen leverantör åtar sig i och med avtalstecknandet att följa villkoren avseende socialt och miljömässigt ansvar i avtalet. Vid avtalstecknandet ska leverantören ange namn och kontaktuppgifter till den som inom företaget har det operativa ansvaret för socialt och miljömässigt ansvar för gällande avtal."

Innan leverantören lämnar anbud är det viktigt att denna är väl införstådd med uppförandekoden. Lika viktigt är det att vara införstådd med de krav på interna policys och rutiner som leverantören förväntas ha på plats vid avtalsstart och som återfinns i kontraktsvillkoren.

Kontraktsvillkor hållbara leveranskedjor

Kontraktsvillkoren är harmoniserade och tydliggör regionernas förväntningar på leverantörer avseende hållbara leveranskedjor. I första paragrafen presenteras de grundläggande villkor som ska efterlevas i kedjan, som är hämtade från uppförandekoden. I andra paragrafen presenteras krav på leverantörens arbete för att systematiskt identifiera och hantera risker för avvikelser från de grundläggande villkoren. Den tredje paragrafen möjliggör uppföljning av kraven, och den fjärde paragrafen presenterar de åtgärder som regioner kan komma att vidta i de fall då leverantören inte lever upp till kraven eller inte medverkar vid uppföljning. Kontraktsvillkoren återges på sidorna 6-7.

Uppföljning

Sveriges regioner har gemensamma rutiner för uppföljning av kontraktsvillkoren avseende hållbara leveranskedjor. Ansvaret för uppföljningen inom de prioriterade riskområdena är dessutom

fördelat nationellt i syfte att säkerställa ett effektivt användande av resurser. När en uppföljning påbörjas samlar ansvarig region in avtal med utsedd leverantör från samtliga regioner och genomför en nationell uppföljning. Inför en uppföljning väljs vanligen även en eller flera produkter ut, eller stickprov, som är föremål för uppföljningen. Uppföljningen syftar till att kontrollera att det finns rutiner på plats hos leverantören i enlighet med kontraktsvillkoren samt att dessa tillämpas löpande på produkter på avtal. Detta görs dels genom att leverantören får fylla i en egenrapportering och redogöra för de interna processerna och rutinerna, dels genom att regionerna, själva eller via en extern revisor, genomför en revision på leverantörens kontor. Vid kontorsrevisionen granskas både rutinerna mer ingående, men även tillämpningen av dessa. Revisorn kan därför be om att få titta på utförda riskanalyser, revisionsrapporter eller mötesprotokoll. Vid revisionstillfället intervjuas även ansvariga, såsom VD, hållbarhetsansvarig, kvalitetsansvarig eller HR-ansvarig.

I vissa fall kan regionerna även välja att göra en så kallad fabriksrevision. Fabriksrevisionen syftar till att kontrollera att rutinerna är effektiva i praktiken och att de grundläggande villkoren efterlevs i leveranskedjan. En fabriksrevision kan genomföras i leverantörens egen verksamhet eller hos underleverantörer. Leverantören har enligt kontraktsvillkoren en skyldighet att medverka till att möjliggöra en sådan revision. Vid en fabriksrevision är arbetarnas situation i fokus, men även fabriken påverkan på till exempel miljö eller kringliggande samhällen. Detta granskas bland annat genom att en eller flera revisorer intervjuar arbetare, genom granskning av fabrikslokaler och andra tillhörande byggnader (till exempel boenden) samt dokumentgranskning. Även off-site intervjuer och intervjuer med lokala organisationer kan förekomma som del av revisionen. Leverantören uppmuntras att medverka vid eventuella fabriksrevisioner.

Åtgärdsfasen

Om det vid en uppföljning upptäcks avvikelser, oavsett om det rör sig om avvikelser vid kontorsrevision eller fabriksrevision, inleds åtgärdsfasen. Under åtgärdsfasen får leverantören möjlighet att åtgärda avvikelser. Fokus i detta skede är utveckling och förbättring, något som görs i nära dialog mellan regionen, leverantören och en eventuell revisor. Har avvikelsen skett i fabrik är det viktigt att åtgärden som vidtas står i proportion till avvikelstens allvarlighetsgrad. I samband med avvikelser upprättas alltid en åtgärdsplan, inklusive tidsplan, som fastställs av leverantören och godkänns av regionen. Mer information om hur rättelse sker hittar du på sidorna 15-16. Under punkten "4. Hantering av brister" finns även information om vad som sker i de fall leverantören ej vidtar rättelse i enlighet med fastställd åtgärdsplan.

Delning av resultat

När en revision har genomförts författas en sammanfattning av revisionsresultat som sedan delas aktivt med samtliga regioner samt med samverkanspartners såsom Sykehusinnkjøp och SKL Kommentus Inköpscentral /Hållbarhetskollen. I sammanfattningen återges grundläggande information om uppföljningen, såsom vilken typ av uppföljning som genomförts samt resultat av revisionen. Sammanfattningen fylls på allteftersom eventuella avvikelser hanteras. Regionerna och samverkanspartners meddelas även när revisionen är avslutad.

Resultatet från revisionen läggs även ut på den gemensamma hemsidan www.hållbar-upphandling.se. Delning av revisionsresultat sker först efter att leverantören har fått ta del av och granska rapporten, samt efter att affärskänslig information tagits bort.

Kontraktsvillkor hållbara leveranskedjor

§1 Leverantörens åtagande

Leverantören ska under hela kontraktets löptid tillämpa kontraktsvillkoren enligt punkt 1 - 4. Kontraktet ska fullgöras i enlighet med följande grundläggande villkor för hållbara leveranskedjor:

- FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna;
- ILO:s åtta kärnkonventioner om tvångsarbete, barnarbete, diskriminering och föreningsfrihet samt organisationsrätt (nr. 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138 och 182);
- FN:s barnkonvention, artikel 32;
- den arbetsrättslagstiftning, inklusive bestämmelser om lön, arbetstid, ledighet och socialförsäkringsskydd som gäller i landet där arbetet utförs;
- det arbetarskydd och den arbetsmiljölagstiftning som gäller i landet där arbete utförs;
- den miljöskyddslagstiftning som gäller i landet där arbetet utförs; och
- FN:s konvention mot korruption.

Villkoren förklaras närmare i beställarens uppförandekod för leverantörer.

I de fall då internationella bestämmelser föreskriver ett starkare skydd för den enskilde än nationell lagstiftning ska leverantören vidta skäliga åtgärder för att följa de internationella bestämmelserna.

Åtagandet gäller för all verksamhet med anknytning till kontraktets utförande.

Leverantören ska enligt punkt 2, säkerställa att de grundläggande villkoren uppfylls av anlitade underleverantörer, i alla led. Leverantören ska också säkerställa att dessa underleverantörer medverkar vid uppföljning enligt punkt 3.

§2. Policies och rutiner

För att uppfylla åtagandet enligt punkt 1 ska leverantören vidta åtgärder för att förebygga och hantera eventuella avvikelser från de grundläggande villkoren enligt punkterna 2.1–2.6 nedan.

Åtgärderna ska vara dokumenterade och tillämpas löpande under hela kontraktstiden i den egna verksamheten och hos underleverantörer i alla led.

Leverantören ska vid kontraktstart/avtalsstart ha:

- 2.1 antagit allmänt tillgänglig policy, beslutad av högsta ledningen, som innefattar ett åtagande att respektera Villkoren,
- 2.2 antagit rutiner för att vidareförmedla åtagandet att respektera Villkoren i den egna verksamheten och i leveranskedjan,
- 2.3 utsett ansvarig på ledningsnivå som ansvarar för efterlevnaden av Villkoren,
- 2.4 antagit rutiner för att regelbundet genomföra riskanalyser, det vill säga identifiera och prioritera aktuella och potentiella risker för brister i efterlevnaden av Villkoren, innefattande en kartläggning av leveranskedjan med särskild hänsyn till högriskverksamheter,
- 2.5 antagit rutiner för att regelbundet följa upp efterlevnad av Villkoren, och
- 2.6 antagit rutiner för att omedelbart vidta åtgärder för att förhindra och begränsa brister i efterlevnaden av Villkoren, samt för att vidta rättelse vid identifierade brister.

Åtgärderna ska vidtas i enlighet med FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter eller motsvarande.

§3 Uppföljning

Den upphandlande myndigheten äger rätt att följa upp att leverantören fullföljer sina åtaganden. Uppföljningen kan komma att ske i olika steg; egenrapportering och revision.

3.1 Egenrapportering

På begäran av den upphandlande myndigheten ska leverantören, inom sex (6) veckor/annan tid som den upphandlande myndigheten anger från det att begäran mottogs, skriftligen redovisa hur de grundläggande villkoren efterlevs. Redovisningen ska lämnas i beställarens formulär för egenrapportering eller enligt beställarens anvisningar.

3.2 Revision

Leverantören ska möjliggöra för den upphandlande myndigheten att själv eller genom ombud utföra revisioner hos leverantören eller hos dess underleverantörer för att säkerställa att leverantören uppfyller sitt åtagande enligt punk 1 och 2 samt att de grundläggande villkoren i övrigt efterlevs. Leverantören ska i samband med revision tillhandahålla de uppgifter och den dokumentation som behövs för att kontrollera att de grundläggande villkoren efterlevs.

§4 Hantering av brister

Om leverantören inte medverkar vid uppföljningen eller om det föreligger brister i den dokumentation som ska tillhandahållas enligt punkt 3 har beställaren rätt att göra gällande en eller flera av följande påföljder mot leverantören.

- Kräva rättelse: När revisionen visar att leverantören inte följer de grundläggande villkoren ska leverantören ta fram en tid- och åtgärdsplan inom den tid som den upphandlande myndigheten anger. Planen ska vara rimlig i förhållande till bristernas art och tydligt beskriva hur de ska avhjälpas inom angiven tid. Den upphandlande myndigheten ska godkänna planen.
- Vite: Om leverantören inte följer den godkända framtagna tid- och åtgärdsplanen eller inte vidtar sådana åtgärder som krävs enligt a) har beställaren rätt att kräva att leverantören betalar ett vite om [xx kr eller % av kontraktsvärdet] per påbörjad vecka som avtalsbrottet varar. Beställaren har även rätt att från leverantören kräva motsvarande vite om leverantören inte fullgör sina skyldigheter enligt punkt
- [Vid ramavtal]: Avropsstopp: För det fall leverantören inte
 - upprättar tid- och åtgärdsplan i tid enligt punkt 4.a,
 - följer den godkända tid- och åtgärdsplanen, eller
 - inom skälig tid avhjälpes de brister som framkommit i revisionen enligt punkt 3

får beställaren undanta leverantören från rätten att ta emot avropsförfrågningar enligt ramavtalet till dess att beställaren godkänt att leverantören avhjälpit avtalsbrottet eller det för parterna är uppenbart att avtalsbrottet upphört.

Under den tid som avropsstoppet gäller har beställaren rätt att göra avrop från annan ramavtalsleverantör eller, om sådan saknas, upphandla tjänsten från annan leverantör. Beställaren äger även rätt att, enligt punkt 4.d, helt eller delvis häva ramavtalet.

- [Vid kontrakt] Hävning: Den upphandlande myndigheten har rätt att säga upp kontraktet med omedelbar verkan om leverantören inte vidtar rättelse inom angiven tid enligt punkten a) eller inte avhjälpes brister enligt fastställd tid- och åtgärdsplan.

Den upphandlande myndigheten har också rätt att säga upp kontraktet med omedelbara verkan vid allvarliga brister i de grundläggande villkorens efterlevnad.

Vägledning kontraktsvillkor hållbara leveranskedjor

Leverantören ska under hela kontraktets löptid tillämpa kontraktsvillkoren enligt punkt 1 - 4. Kontraktet ska fullgöras i enlighet med de grundläggande villkoren för hållbara leveranskedjor.

1

Leverantörens åtagande

Åtagandet gäller för all verksamhet med anknytning till kontraktets utförande. Leverantören ska enligt punkt 2, säkerställa att de grundläggande villkoren uppfylls av anlitate underleverantörer, i alla led.

VÄGLEDNING

Leverantörens ansvar avseende de grundläggande villkoren omfattar alla led i leveranskedjan. Det är riskerna som styr ansvaret. FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter tydliggör att det inte är tillräckligt att företag enbart arbetar med sina direkta leverantörer. Det är sällan hos dem som de största riskerna för negativ påverkan på mänskliga rättigheter finns. Det är därför företagets ansvar att ta reda på var i leveranskedjan som de allvarligaste riskerna för negativ påverkan finns, och att prioritera sina ansträngningar dit. Utifrån sin riskanalys ska leverantören därmed kunna ta reda på i vilka led de största riskerna finns och genom olika åtgärder minska riskerna i dessa led. Åtagandet gäller för all verksamhet med anknytning till kontraktets utförande och omfattar därför även anlitate underleverantörer.

Företagets ansvar gäller fullt ut och på lika villkor för alla företag, oavsett bransch, i vilken miljö som verksamheten bedrivs, ägarförhållanden och struktur. Hur företagen fullgör sitt ansvar kan dock variera beroende på dessa faktorer och beroende på hur pass allvarlig företagets negativa påverkan på de

grundläggande villkoren är.¹ Små och medelstora företag kan ha mer informella processer och strukturer än större företag, men även små och medelstora företag kan ha en allvarlig negativ påverkan, vilket innebär ett ansvar att hantera detta. Hur pass allvarlig den negativa påverkan är beror på dess allvarlighetsgrad, omfattning och om den går att rätta till². Leverantören har, i enlighet med de vägledande principerna, alltid ett ansvar att känna till riskerna i sina leveranskedjor och löpande verka för att kunna adressera dessa risker.

Leverantören ska kunna redogöra för riskerna för produkten/tjänsten - från råmaterial, till tillverkning, till färdig produkt - och visa på aktiviteter och åtgärder som genomförs för att adressera dessa risker. Vilka åtgärder som är lämpliga att vidta beror i första hand på riskens allvarlighetsgrad, men kan även bero på leverantörens inflytande över aktörer i leveranskedjan. Ett företags inflytandesfär avser i vilken omfattning eller utsträckning som en organisation har möjlighet att påverka beslut eller aktiviteter hos andra organisationer. Leverantören har ett ansvar för påverkan som sker till följd av de beslut och aktiviteter som den har formell eller de facto-kontroll över. De facto-kontroll innebär att leverantören har möjlighet att diktera beslut och aktiviteter hos en verksamhet, även om den inte har rättslig eller formell befogenhet att göra det.³ Leverantören kan även ha möjlighet att påverka beteendet hos andra verksamheter som den har relationer till. I vissa situationer har leverantören ett ansvar att utöva inflytande. Om leverantören saknar ett sådant inflytande ska den vidta åtgärder för att öka det, exempelvis genom att samarbeta med andra aktörer.

¹ UNGP 14

² UNGP 14

³ SIS, ISO26000

2

Polisy och rutiner

För att uppfylla åtagandet enligt punkt 1 ska leverantören vidta åtgärder för att förebygga och hantera eventuella avvikelser från de grundläggande villkoren enligt punkterna 2.1–2.6. Åtgärderna ska vara dokumenterade och tillämpas löpande under hela kontraktstiden i den egna verksamheten och hos underleverantörer i alla led.

Åtgärderna ska vidtas i enlighet med FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter eller motsvarande

VÄGLEDNING

Leverantören ska uppfylla åtagandet genom att vidta åtgärder för att förebygga och hantera eventuella brister när det gäller efterlevnad av de grundläggande villkoren. Kontraktsvillkorens andra paragraf tydliggör vilka rutiner leverantören förväntas ha på plats för att ha de rätta förutsättningarna för detta. Rutinerna bygger på den due diligence process som presenteras i FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter. Syftet med rutinerna är att skapa ett effektivt riskhanteringsarbete i leveranskedjan. Rutinerna ska vara proportionerliga i förhållande till de risker leverantören har i den egna verksamheten och i leveranskedjan.

2.1–2.6

Vägledning rutinkrav

Detta avsnitt beskriver de åtgärder som leverantören ska vidta för att uppfylla kontraktsvillkoren, med särskild hänsyn till de sex rutinkraven. Vilka åtgärder leverantören ska vidta, det vill säga vilka rutiner leverantören ska ha på plats, framgår av kontraktsvillkorens andra punkt tredje stycket (punkterna 2.1–2.6).

2.1

Policyåtagande

Leverantören ska vid kontraktstart ha antagit en allmänt tillgänglig policy, beslutad av högsta ledningen, som innefattar ett åtagande att respektera de grundläggande villkoren.

SYFTE

Syftet med policyåtagandet är att säkerställa att leverantören är medveten om sitt ansvar och att den agerar för att respektera de grundläggande villkoren. Policyåtagandet ska också säkerställa att ansvaret är förankrat i verksamheten. Det ska också finnas tillgängligt för affärspartners och andra intressenter som har anknytning till leverantörens verksamhet.

BEDÖMNINGSKRITERIER

För att uppfylla rutinkrav 2.1 policyåtagande ska leverantören ha antagit en policy som:

- ✓ minst omfattar de grundläggande villkoren,
- ✓ är fastställd på högsta nivå i företaget,
- ✓ är allmänt tillgänglig, till exempel på arbetsplatsen eller företagets webbplats.

VÄGLEDNING

Ett policyåtagande är en offentligt tillgänglig avsiktsförklaring som beskriver leverantörens ansvar, åtaganden och förväntningar när det gäller de grundläggande villkoren. Åtagandet gäller i den egna verksamheten, i leveranskedjan samt i övriga affärsrelationer. Leverantörens åtagande när det gäller de grundläggande villkoren kan uttryckas i en enda policy eller i flera fristående policyer. Det kan även integreras i något av leverantörens styrdokument, till exempel i en uppförandekod.

Policyåtagandet ska inrikta sig på risker som är kopplade till den egna verksamheten och affärsrelationer. Det ska inte enbart fokusera på välgörenhetsprojekt eller generella hållbarhetsåtaganden. För att policyåtagandet ska få rätt status inom leverantörens organisation ska den vara antagen av högsta

ledningen. Policyn bör uppdateras löpande med ny kunskap om risker i leveranskedjan.

LÄS MER!

- FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter (princip 16)
- OECD Due Diligence guidance for Responsible Business Conduct
- Developing a Policy Commitment and Embedding Respect for Human Rights
- FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna
- ILO:s deklaration om grundläggande rättigheter i arbetslivet
- Barnrättsprinciperna för företag (UNICEF)
- FN:s konvention mot korruption

2.2 Vidareförmedling av åtagandet

Leverantören ska vid kontraktsstart ha antagit rutiner för att vidareförmedla åtagandet att respektera de grundläggande villkoren i den egna verksamheten och i leveranskedjan.

SYFTE

Syftet med att kräva att leverantören vidareförmedlar sitt åtagande är att åtagandet ska delges relevanta aktörer. Det avser såväl intressenter som själva förväntas införa motsvarande åtagande i sin verksamhet (till exempel leverantörer och underleverantörer), som intressenter som har intresse i dess implementering (till exempel affärsförbindelser, investerare, konsumenter och intresseorganisationer). Det avser även individer eller grupper som kan komma att påverkas negativt av leverantörens verksamhet.

BEDÖMNINGSKRITERIER

För att uppfylla rutinkrav 2.2 om vidareförmedling av åtagandet ska leverantören

- ✓ delge åtagandet till anställda inom företaget,
- ✓ skriftligen vidareförmedla åtagandet att respektera de grundläggande villkoren till de leverantörer som den

har kontraktsförhållande med (1:a ledet),

- ✓ redogöra för hur den säkerställer att de grundläggande villkoren vidareförmedlas från leverantörer som den har kontraktsförhållande med (1:a ledet), vidare i leveranskedjan.

VÄGLEDNING

Att vidareförmedla policyåtagandet ska säkerställa att intressenter, leverantörer och underleverantörer i olika led i leveranskedjan blir medvetna om leverantörens åtagande att respektera de grundläggande villkoren. Dessutom uppmuntras de att agera i enlighet med åtagandet. Ofta finns det större risker som gäller mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljöförhållanden och korruption i underleverantörsleden. Det är därför viktigt att leverantören vidareförmedlar ansvaret, och ställer krav även i dessa led. En leverantör kan därför ställa krav på sina direkta leverantörer, och genom avtal kräva att de i sin tur vidareförmedlar motsvarande villkor i sina leveranskedjor.

Verksamheter som leverantören har kontraktsförhållanden med ska ta del av åtagandet. Det räcker inte med att en policy finns tillgänglig för underleverantörer, utan den bör bifogas och hänvisas till i avtalen. Vid behov ska den också översättas till lokala språk. Andra aktörer som också bör underlättas är sådana som är direkt kopplade till delar av leverantörens verksamhet som är relevanta för avtalet, samt sådana som riskerar att drabbas vid avvikelser mot åtagandet. Policyåtagandet ska även förankras hela vägen från högsta nivån till berörda medarbetare i företaget, som annars kan agera utan att vara medvetna om åtagandet eller utan att ta hänsyn till det. Åtagandet kan vidareförmedlas genom relativt enkla metoder, såsom att publicera det på leverantörens webbplats eller intranät, införa kontraktsvillkor som kopplas till åtagandet i avtal med leverantörer, eller genom att föra dialog kring åtagandet internt och externt. Dessutom kan leverantören genomföra utbildningar och främja kapacitetsbyggnad i leveranskedjan

för att öka kunskapen om de grundläggande villkoren i olika led i leveranskedjan.

LÄS MER!

- FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter (princip 16)
- OECD Due Diligence guidance for Responsible Business Conduct

2.3

Ansvarsfördelning

Leverantören ska vid kontraktsstart ha utsett ansvarig på ledningsnivå som ansvarar för efterlevnaden av de grundläggande villkoren.

SYFTE

Syftet med att efterfråga en tydlig ansvarsfördelning är att se till att leverantören har utsett ansvariga personer för de grundläggande villkoren/policyåtagandet på ledningsnivå. Det gör också att den upphandlande myndigheten får information om vilken befattning som är ytterst ansvarig för att de grundläggande villkoren efterlevs i leverantörens egen verksamhet och i leveranskedjan.

BEDÖMNINGSKRITERIER

För att uppfylla rutinkrav 2.3 om ansvarsfördelning ska leverantören:

- ✓ ha utsett en eller flera personer på ledningsnivå som är ytterst ansvariga för frågor som rör de grundläggande villkoren,
- ✓ ha tydliggjort vad ansvaret innebär.

VÄGLEDNING

För att ett leverantörspolicyåtagande ska vara effektivt och kunna efterlevas, behövs en intern ansvarsfördelning. Ytterst är det ledningen som har ansvar för att åtagandet efterlevs och därför behöver någon inom ledningsgruppen utses som ansvarig. Det är också viktigt att leverantören säkerställer att ansvariga personer har relevant kompetens inom de respektive ansvarsområdena. Ansvarsfördelningen kan givetvis se olika ut beroende på leverantörens storlek och struktur, men någon eller några personer i

ledande befattning ska ha det yttersta ansvaret. Det dagliga ansvaret kan sedan delegeras inom organisationen. Förutom att förankra åtagandet i högsta ledningen, kan leverantören även arbeta för att förankra åtagandet i organisationen. De kan hjälpa medarbetarna att minimera risker i sitt dagliga arbete genom att ge tillbörlig uppmärksamhet och stöd för konsekvensanalyser (due diligence) av de grundläggande villkoren, fördela resurser för konsekvensanalyser, samt se till att personal som arbetar med konsekvensanalyser tilldelas den tid och den kompetensutveckling som krävs för uppgiften.

LÄS MER!

- FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter (princip 19)
- OECD Due Diligence guidance for Responsible Business Conduct

2.4

Riskanalys

Leverantören ska vid kontraktsstart ha antagit rutiner för att regelbundet följa upp efterlevnad av de grundläggande villkoren.

SYFTE

Syftet med att begära att leverantören genomför riskanalyser är att säkerställa att leverantören regelbundet identifierar allvarliga risker för avvikelser från de grundläggande villkoren. Riskanalyser bidrar till ökad transparens i leveranskedjan, och kan ge information till den upphandlande myndigheten om hur leverantören prioriterar sina risker.

BEDÖMNINGSKRITERIER

För att uppfylla rutinkrav 2.4 om riskanalyser ska leverantören:

- ✓ redogöra för de identifierade riskerna för de varor eller tjänster som omfattas av kontraktet,
- ✓ kartlägga leveranskedjan med särskild hänsyn till högriskverksamheter,
- ✓ redogöra för hur den identifierar aktuella och potentiella risker i

- ✓ leveranskedjan avseende de grundläggande villkorens efterlevnad, redogöra för hur den prioriterar sina risker utifrån allvarlighetsgrad.

VÄGLEDNING

Risker förändras ständigt till följd av nya affärsrelationer, förändringar i produktionen, nya lagar med mera. Med risk menas i detta fall risk för avvikelser från de grundläggande villkoren. Riskanalyser behöver göras regelbundet. Riskanalysen ska vara relevant för den del av leverantörens verksamhet som gäller de varor eller tjänster som levereras under kontraktet. Det ska inte vara en allmänt hållen riskanalys som behandlar generella hållbarhetsrisker. Det är viktigt att poängtera att identifieringen av en risk i sig inte innebär en avvikelse från kontraktsvillkoren. Det är viktigt att presentera de risker som faktiskt finns. Det avgörande är hur dessa risker sedan motverkas.

Kartläggning av leveranskedjan med hänsyn till högriskverksamheter

Kännedom om leveranskedjan är avgörande för att kunna identifiera och hantera relevanta risker för avvikelser från de grundläggande villkoren. Hur lång och komplex leveranskedjan är påverkar också risken för avvikelser. Det är därför viktigt att både leverantören och den upphandlande myndigheten känner till kedjan för att kunna avgöra vilka åtgärder som behöver införas. Det är även viktigt att känna till vilken typ av verksamhet företagen i leveranskedjan bedriver, till exempel huruvida de är grossister eller producenter, och på vilken ort verksamheterna bedrivs. Hur leverantören genomför kartläggningen av leveranskedjan kan variera med hänsyn till vilken information den har tillgång till. Om leverantören har full insyn i var produktionen sker kan den göra en detaljerad kartläggning med specificerad information. Om leverantören har begränsad insyn i var produktionen sker kan kartläggningen göras dels med specificerad information, dels med allmänt tillgänglig information och antaganden om var produktionen kan tänkas ske. Om leverantören har mycket begränsad information om leveranskedjan kan kartläggningen helt baseras på allmänt

tillgänglig information och antaganden om var produktionen antas ske. Om leverantören har begränsad insyn i kedjan ska den vidta nödvändiga åtgärder för att öka insynen i syfte att kontinuerligt kartlägga leveranskedjan för att kunna bekräfta riskbilden. En process för att öka spårbarheten i leveranskedjan utgör därför en naturlig del av rutinen för riskanalys.

Identifiering av risker

En riskanalys baseras både på leverantörens egna kunskaper om verksamheten och leveranskedjan, och på rapporter och analyser från etablerade organisationer och expertorgan. Som exempel kan nämnas rapporter från FN-organ och organisationer som Amnesty International, International Trade Union Confederation, Freedom House och Transparency International. Intressentdialogen är central för riskanalysen och processen bör bygga på intern och oberoende extern expertis samt innefatta samråd om konkreta risker med personer, deras ställföreträdare och grupper som kan komma att drabbas. Det är viktigt att säkerställa att alla typer av risker fångas in i riskanalysen vilket kräver dialog med olika typer av intressenter samt informationsinhämtning från olika typer av källor. En riskanalys för korruptionsrisker kommer att kräva andra informationskällor än exempelvis en riskanalys över miljörisker. För att kunna identifiera risker för avvikelser från de grundläggande villkoren är det även viktigt att leverantören har god kännedom om nationell lagstiftning som rör dessa.

Prioritering av risker

Efter att en riskanalys har genomförts behöver leverantören när det är nödvändigt prioritera vilka risker som måste hanteras först. Prioriteringen ska göras utifrån allvarlighetsgraden för den potentiella negativa påverkan. Ju allvarligare den negativa påverkan på de grundläggande villkoren är, desto högre prioritet bör leverantören ge frågan. För bedömningen av vad som är en allvarlig negativ påverkan ska man beakta skala (hur pass allvarlig effekten är), omfattning (antalet individer som drabbas) och om den är av oåterkallelig karaktär (möjligheten att återställa situationen och kompensera de drabbade). Det vill säga, en påverkan som är tillfällig,

drabbar få, och enkelt kan återställas är inte lika allvarlig som en påverkan som drabbar människor permanent, drabbar fler människor eller inte går att återställa, till exempel dödsfall eller permanent skada.

Vid prioriteringen kan leverantören också ta hänsyn till särskilt utsatta grupper såsom barn, kvinnor, etniska grupper eller ursprungs-befolkningar. Leverantören bör dessutom ta hänsyn till påverkan i hela leveranskedjan med fokus på de mest allvarliga riskerna. Denna process bör också bygga på intern och/eller oberoende extern expertis och innefatta meningsfulla samråd med grupper och andra relevanta personer som kan komma att drabbas.

LÄS MER!

- FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter (princip 17, 18, 21, & 24)
- OECD Due Diligence guidance for Responsible Business Conduct
- Assessing Human Rights Impacts
- Fighting Corruption in the Supply Chain Good Practice Guidelines on Conducting Third Party Due diligence (Partnering Against Corruption Initiative)
- ICC anti-korruption – due diligence på externa aktörer: en guide för små- och medelstora företag

2.5 Uppföljning

Leverantören ska vid kontraktsstart ha antagit rutiner för att regelbundet följa upp efterlevnad av de grundläggande villkoren.

SYFTE

Syftet med att begära att leverantören har rutiner för uppföljning är att säkerställa att leverantören, som en del i sitt risk-hanteringsarbete, kontrollerar att de grundläggande villkoren faktiskt efterlevs i leveranskedjan. Dessutom ger det den upphandlande myndigheten kunskap om att de åtgärder som leverantören vidtar för att förebygga avvikelser har önskad effekt.

BEDÖMNINGSKRITERIER

För att uppfylla rutinkrav 2.5 om uppföljning ska leverantören:

- ✓ redogöra för vilka aktiviteter som har vidtagits för att identifierade risker i den egna verksamheten och i leveranskedjan avseende de varor och tjänster som omfattas av kontraktet,
- ✓ redogöra för hur systematisk uppföljning av att de grundläggande villkoren efterlevs i den egna verksamheten och i leveranskedjan, exempelvis hur urvalet sker av vilka leverantörer och underleverantörer som följs upp med hänsyn till de identifierade riskerna.

VÄGLEDNING

Krav på uppföljning är nödvändigt för att säkerställa att leverantören hanterar sina risker för avvikelser från de grundläggande villkoren på ett effektivt sätt, och vidtar eventuella åtgärder för att kunna arbeta mot ständiga förbättringar. Uppföljningen bör utgå från riskanalysen och särskilt rikta in sig på allvarliga risker och risker som påverkar personer som tillhör grupper som är särskilt sårbara eller som löper en förhöjd risk att bli påverkade.

Det kan i vissa fall vara svårt för leverantören att utvärdera underleverantörer i kedjan på grund av bristande insyn och inflytande. Detta minskar dock inte leverantörens ansvar för att hantera risker i olika led i kedjan. Leverantören ska i dessa situationer vidta lämpliga åtgärder för att utifrån sina förutsättningar övervaka och hantera riskerna. Samverkan med andra organisationer och gemensamma bransch-initiativ är ett sätt att åstadkomma detta, och är allt vanligare för att hantera gemensamma utmaningar i leveranskedjor.

Metod för uppföljning

Uppföljningen kan ske på olika sätt, exempelvis genom självskattningsenkäter, egna eller tredjepartsrevisioner, eller klagomålsmekanismer. Även insatser som bygger upp underleverantörernas kapacitet kan vara en del av uppföljningen, till exempel

genom utbildning. Om delar av leveranskedjan har granskats inom ramen för någon gällande social standard, till exempel SA8000, RBA, EICC, eller Fair Wear Foundation, kan dessa också utgöra del av uppföljningen. Metoden för uppföljning kan variera beroende på risken, leverantören i fråga och varorna eller tjänsterna. Däremot är det avgörande att åtgärder kopplas direkt till den identifierade risken, och inte är generella åtgärder för att stärka leverantörens hållbarhetsprofil. Åtgärder kan exempelvis vara att begära in information från underleverantörer om hur riskerna har hanterats, genomföra på plats-revisioner för att verifiera efterlevnaden, genomföra utbildningsinsatser för att öka medvetenheten hos underleverantörer, upprätta klagomålsmekanismer, renovera fabrikslokaler, inhandla skyddsutrustning med mera.

Revisioner

Revisioner är en vanlig metod för uppföljning som kan ge leverantören resultat som är jämförbara över tid eller med land- och branschgenomsnitt. Revisionerna kan vara utförda av leverantören i egen regi eller genom en tredje part. Beroende på vilket led i leveranskedjan som revideras kan revisionen se olika ut. När en underleverantör revideras som är grossist i ett land med låg risk för avvikelser från de grundläggande villkoren, är det mer relevant att granska grossistens rutiner och processer för vidareförmedling av kraven och kontroll av efterlevnad. Om det däremot är en revision av fabriken där varan tillverkas behöver en på plats-revision genomföras. En på plats-revision består i regel av tre steg: (1) granskning av dokumentation, (2) intervjuer med ledning och anställda, och (3) inspektion av arbetsplatsen och eventuella boendetrymmen. En revisionsrapport presenterar sedan resultatet av dessa tre steg, redogör för avvikelser och presenterar förslag till åtgärder.

En mindre leverantör kan ha mer begränsade möjligheter att genomföra egna revisioner, men de kanske har ett större företag som underleverantör som genomför egna revisioner. Leverantören kan då till exempel granska deras revisionsrapporter som ett led i sin egen uppföljning.

Klagomålsmekanismer

Utöver uppföljning i form av självskattningsenkäter och revisioner är klagomålsmekanismer en viktig kanal för inhämtande av information om hur de grundläggande villkoren efterlevs. Valfungerande klagomålsmekanismer kan ge leverantören kontinuerlig information om potentiella avvikelser som ibland kan vara svåra att upptäcka vid revisioner.

Det är vanligt att större företag bygger upp egna klagomålsmekanismer där anställda eller andra intressenter ska kunna uppmärksamma företaget på att det har skett en avvikelse från de grundläggande villkoren. Dessa är dock inte alltid så valfungerande eftersom de ofta använder telefonnummer eller e-postadresser långt från tillverkningslandet. Ofta kan det fungera bättre att bygga upp sådana instanser i samarbete med lokala organisationer som har en kanal till de anställda och till lokalbefolkningen. Detta är också ett område där det är lämpligt att samverka med andra företag eller aktörer.

LÄS MER!

- FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter (princip 20 & 21)
- OECD Due Diligence guidance for Responsible Business Conduct
- ICC anti-korruption – due diligence på externa aktörer: en guide för små- och medelstora företag

2.6

Avvikelsehantering

Leverantören ska vid kontraktsstart ha antagit rutiner för att omedelbart vidta åtgärder för att förhindra och begränsa avvikelser från de grundläggande villkoren, samt för att vidta rättelse vid identifierade avvikelser.

SYFTE

Syftet med att begära att leverantören har rutiner för avvikelsehantering är att säkerställa att den har interna processer för att

omedelbart kunna hantera eventuella avvikelser från de grundläggande villkoren som verksamheten orsakat eller bidragit till. Rutinerna ska även säkerställa att leverantören medverkar till att gottgöra de personer som har drabbats negativt av avvikelsen, om det är lämpligt.

BEDÖMNINGSKRITERIER

För att uppfylla rutinkrav 2.6 om avvikelshantering ska leverantören:

- ✓ redogöra för om några avvikelser avseende de grundläggande villkorens efterlevnad har inträffat under avtalsperioden avseende de varor eller tjänster som omfattas av avtalet, och i så fall redogöra för hur dessa avvikelser har hanterats,
- ✓ redogöra för hur systematisk avvikelshantering sker i den egna verksamheten och i leveranskedjan med hänsyn till avvikelsens art och allvarlighetsgrad.

VÄGLEDNING

Om framställningen av en vara eller tjänst sker i högriskländer och högriskbranscher är det sannolikt att uppföljningen kommer att leda till att avvikelser upptäcks. Att avvikelser upptäcks innebär emellertid också att de kan åtgärdas. Leverantören ska kunna redogöra för konkreta åtgärder kopplade till den upptäckta avvikelsen och en tidplan för åtgärderna. Det är viktigt att poängtera att i vissa länder kommer avvikelser att ske till följd av nationell lagstiftning. I Kina är exempelvis fackföreningarna kontrollerade av staten, vilket innebär att ILO:s kärnkonventioner 87 och 98 inte respekteras där. Det är inte rimligt att kräva att leverantörer ska bryta mot nationell lagstiftning, utan i stället krävs det särskilda insatser i sådana situationer. Trots förbud mot fria fackföreningar i Kina så är det exempelvis möjligt för anställda på en fabrik att välja lokala representanter. Det är också möjligt att föra en dialog mellan anställda och ledning. I en sådan situation krävs det att leverantören arbetar mer aktivt med dessa frågor i sin leveranskedja som ett led i avvikelshantering.

Identifiering av orsaken till avvikelsen

För att förhindra att avvikelser upprepas är det viktigt att genomföra så kallade grundorsaksanalyser. Det innebär att ta reda på vad som är orsaken till att en avvikelse sker för att kunna sätta in effektiva åtgärder. Som exempel kan nämnas olaglig övertid. För att åtgärda en sådan avvikelse räcker det inte enbart med att konstatera att anställda arbetar övertid som överstiger nationella eller internationella bestämmelser och att kräva att detta upphör. Det är också nödvändigt att ta reda på vad som är orsaken till att anställda gör detta. Är de tvingade av ledningen? Väljer de själva att arbeta övertid på grund av låga löner? Eller kan det finnas andra orsaker? På så sätt kan roten till problemet angripas för att få en långsiktig lösning. Annars är risken att samma avvikelser identifieras år efter år utan någon verklig förbättring.

Lämpliga åtgärder

FN:s vägledande principer skiljer på företags möjligheter att påverka beroende på om företaget är orsakande, bidragande eller står i samband med en avvikelse. När en avvikelse sker som direkt vållats genom företagets egen verksamhet anses företag vanligtvis vara orsakande till avvikelser. Ett företag anses däremot vara bidragande till avvikelser som sker i leveranskedjan. När en leverantörs verksamhet orsakar eller kan orsaka en avvikelse från de grundläggande villkoren bör leverantören omedelbart vidta åtgärder samt om nödvändigt upphöra med aktiviteten för att förhindra avvikelsen. När en leverantörs verksamhet bidrar eller kan bidra till avvikelser bör denna vidta åtgärder för att upphöra med aktiviteten för att förhindra avvikelsen och använda sitt inflytande till att begränsa ytterligare påverkan. När en leverantör inte själv har orsakat eller bidragit till en negativ påverkan, men ändå står i samband med en verksamhet där en avvikelse har upptäckts, är situationen mer invecklad. Då påverkas bedömningen av vilken åtgärd som är lämplig av två saker: hur allvarlig avvikelsen är samt leverantörens inflytande över den berörda verksamheten. Leverantören har även i detta läge ett ansvar att ta på sig en roll i att avhjälpa situationen. Leverantörer har således ett ansvar att åtgärda och gottgöra för avvikelser

oavsett om de är orsakande, bidragande eller står i samband med den. Vilka åtgärder som är lämpliga att vidta kan däremot skilja sig mellan de olika scenarierna.

Tidplan för hantering av avvikelser

Åtgärder för att komma till rätta med en avvikelse ska ha en tidplan för när de senast ska vara genomförda samt för när en uppföljning kommer att ske för att verifiera detta. Allvarlighetsgraden på avvikelsen är avgörande för tidsramarna för genomförandet av åtgärderna. Rör det sig om exempelvis livshotande fara till följd av bristande säkerhetsanordningar behöver rättelse vidtas omedelbart innan utrustningen kan tas i bruk igen. Är avvikelsen av en mer processartad natur, exempelvis om en underleverantör saknar en policy för att förhindra barnarbete, kommer tidsramen att vara längre. Exakta tidsramar måste avgöras från fall till fall. Åtgärder och tidplan ska vara tydligt dokumenterade och kommunicerade till den berörda parten. Styrkande dokumentation är exempelvis revisionsrapporter där det framgår avvikelser, tidplan, att den berörda parten som ska genomföra åtgärderna åtar sig att göra detta inom utsatt tid, samt vem inom organisationen som ansvarar för att så sker.

Hävning av avtal med underleverantörer

När leverantörer upptäcker avvikelser i leveranskedjan bör de i första hand försöka åtgärda avvikelsen i samarbete med leverantörer och underleverantörer. Att säga upp avtal med leverantörer eller att kräva att leverantörer säger upp avtal med underleverantörer gynnar sällan de som påverkats av avvikelserna, eftersom inflytandet minskar utan ett kontraktsförhållande. Att bryta ett kontrakt kan ändå i vissa fall vara nödvändigt, till exempel när leverantörer eller underleverantörer inte agerar i enlighet med åtgärdsplanen och de överenskomna tidsramarna.

LÄS MER!

- FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter (princip 22)
- OECD Due Diligence guidance for Responsible Business Conduct

3

Uppföljning

Den upphandlande myndigheten äger rätt att följa upp att leverantören fullföljer sina åtaganden. Uppföljningen kan komma att ske i olika steg; egenrapportering och revision.

VÄGLEDNING

Kontraktsvillkoren för hållbara leveranskedjor följs upp under avtalstiden. Uppföljningen sker genom en stegvis process och kan omfatta både egenrapportering, kontorsrevision och fabriksrevision. Även dialog mellan regioner och leverantören är en viktig del av uppföljningsarbetet. När en uppföljning ska påbörjas skickas en förfrågan ut till samtliga regioner om att medverka vid den samordnade uppföljningen. De avtal som anmäls ligger sedan till grund för uppföljningen inom ramen för den nationella samordningen för hållbar upphandling. Inför uppföljningen utses också en produkt eller ett produktområde som är föremål för uppföljningen.

3.1

Egenrapportering

På begäran av den upphandlande myndigheten ska leverantören, inom sex (6) veckor/annan tid som den upphandlande myndigheten anger från det att begäran mottogs, skriftligen redovisa hur de grundläggande villkoren efterlevs.

VÄGLEDNING

Ett första steg i en uppföljning är att leverantören skriftligen redovisar hur de efterlever kontraktsvillkoren. Den skriftliga redovisningen lämnas i ett formulär för egenrapportering. I egenrapporteringen ombes leverantören att både redogöra för riskerna och riskhanteringsarbetet med den utsedda produkten/produktgruppen, samt redogöra för de rutiner som ligger till grund för den redogörelsen. Rutinerna ska också

säkerställa att framtida risker adresseras och förebyggs. När regionen mottagit leverantörens svar görs en bedömning om huruvida uppföljningen ska kompletteras med en kontorsrevision. Förutom den generella egenrapporteringen kan leverantören ombes att besvara frågor kopplat till specifika risker, till exempel miljö eller korruption.

3.2 Revision

Leverantören ska möjliggöra för den upphandlande myndigheten att själv eller genom ombud utföra revisioner hos leverantören eller hos dess underleverantörer för att säkerställa att leverantören uppfyller sitt åtagande samt att de grundläggande villkoren i övrigt efterlevs.

VÄGLEDNING

För att kontrollera leverantörers efterlevnad av kraven kan upphandlande myndigheter välja att utföra revisioner. Revision sker antingen på leverantörens kontor eller i fabrik. En fabriksrevision kan ske i leverantörens egna fabriker eller hos underleverantörer. Det är leverantörens ansvar att säkerställa att den upphandlande myndigheten har möjlighet att genomföra denna typ av revision, samt att nyckelpersoner och korrekt dokumentation finns på plats vid revisionstillfället. Revision kan ske i alla led i leveranskedjan med anknytning till kontraktets utförande.

4

Hantering av brister

Om leverantören inte medverkar vid uppföljningen eller om det föreligger brister i den dokumentation som ska tillhandahållas har beställaren rätt att göra gällande en eller flera påföljder mot leverantören.

VÄGLEDNING

Kontraktsvillkoren, inklusive de grundläggande villkoren, utgör en integrerad del i ett kontrakt

med leverantören. De består av åtaganden för leverantören, och är därför kopplade till sanktioner om leverantören bryter mot kontraktet. Ett brott mot kontraktet kan gälla brister i att medverka vid uppföljning eller i egenrapporteringen. Det kan också gälla brister i efterlevnad av de grundläggande villkoren hos leverantören själv eller hos eventuella underleverantörer.

Kräva rättelse

När revisionen visar att leverantören inte följer de grundläggande villkoren ska leverantören ta fram en tid- och åtgärdsplan inom den tid som den upphandlande myndigheten anger. Planen ska vara rimlig i förhållande till bristernas art och tydligt beskriva hur de ska avhjälpas inom angiven tid. Den upphandlande myndigheten ska godkänna planen.

VÄGLEDNING

Om leverantören inte medverkar vid uppföljningen eller om det finns brister i den dokumentation som de ska tillhandahålla ska leverantören i första hand få möjlighet till rättelse. Om det kommer fram att leverantören eller eventuella underleverantörer inte uppfyller villkoren, ska leverantören få möjlighet att avhjälpa detta. Det ska ske enligt en tidsatt åtgärdsplan som leverantören tar fram inom den tid som upphandlande myndigheten bestämmer. Även åtgärdsplanen ska godkännas av regionen.

Vite & avropsstopp

Beställaren har rätt att kräva att leverantören betalar ett vite om [xx kr eller % av kontraktsvärdet] per påbörjad vecka som avtalsbrottet varar. Beställaren har även rätt att från leverantören kräva motsvarande vite om leverantören inte fullgör sina skyldigheter.

Beställaren får undanta leverantören från rätten att ta emot avropsförfrågningar enligt ramavtalet till dess att beställaren godkänt att leverantören avhjälp

avtalsbrottet eller det för parterna är uppenbart att avtalsbrottet upphört.

Om leverantören inte vidtar rättelse i enlighet med uppsatt åtgärds- eller tidsplan, kan regionen vidta åtgärder i enlighet med den sanktionstrappa som presenteras i kontraktsvillkorens fjärde paragraf. I första hand kan regionen utkräva vite. Vitet tas ut i påtryckningssyfte tills dess att leverantören vidtar nödvändiga åtgärder för att avhjälpa avvikelsen. Det kan till exempel gälla om regionen inte får in efterfrågad dokumentation i tid. Som ett nästa steg kan leverantören begära avropsstopp (gäller endast ramavtal), vilket innebär att den upphandlande myndigheten har rätt att undanta leverantören från avropsförfrågningar enligt ramavtalet till dess att den kan visa att bristerna är avhjälpna. Under den tid som avropsstopp råder har den upphandlande myndigheten rätt att göra avrop från en annan ramavtalsleverantör eller, om sådan inte finns, upphandla varan eller tjänsten från annan leverantör. Om leverantören efter vidtagna åtgärder fortfarande inte har hanterat bristerna, kan detta utgöra grund för att kontraktet sägs upp med omedelbar verkan. Det gäller till exempel vid upprepade brister i egenrapporteringen, upprepade brister i medverkan till uppföljning, om rättelse inte sker inom angiven tid, eller om bristande uppfyllelse av villkoren inte avhjälpas enligt fastställd åtgärdsplan.

Hävning

Den upphandlande myndigheten har rätt att säga upp kontraktet med omedelbar verkan om leverantören inte vidtar rättelse inom angiven tid eller inte avhjälpes brister enligt fastställd tid- och åtgärdsplan.

VÄGLEDNING

Den upphandlande myndigheten har möjlighet att säga upp kontraktet med omedelbar verkan om den upptäcker att det förekommer allvarliga brister när det gäller villkorens efterlevnad. Upptäcks allvarliga brister vid en fabriksrevision rekommenderas regioner att i första hand säkerställa att leverantören avhjälpes situationen och gottgör de drabbade.

Bilaga

Sveriges regioners uppförandekod för leverantörer

Sveriges regioner ansvarar för att alla invånare har tillgång till en god och väl fungerande hälso- och sjukvård, tandvård och kollektivtrafik. Det är viktigt för oss att bedriva vår verksamhet så att den främjar en hållbar utveckling. I enlighet med det vill vi verka för att de varor och tjänster som köps in är producerade under hållbara och ansvarsfulla förhållanden.

Vi förväntar oss att leverantören respekterar uppförandekoden och att de gör sitt yttersta för att uppnå kraven inom den egna organisationen och i leverantörskedjan. Detta bör ske genom dialog, transparens och ett öppet samarbete mellan Sveriges regioner och leverantören, vilket gynnar båda parter.

Varor och tjänster som levereras till Sveriges regioner och landsting ska vara framställda under förhållanden som är förenliga med:

- FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna (1948)
- ILO:s åtta kärnkonventioner nr 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138 och 182
- FN:s barnkonvention, artikel 32
- det arbetarskydd och den arbetsmiljölagstiftning som gäller i tillverkningslandet
- den arbetsrätt, inklusive lagstiftning om minimilön, och det socialförsäkringsskydd som gäller i tillverkningslandet.
- den miljöskyddslagstiftning som gäller i tillverkningslandet
- FN:s konvention mot korruption

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna (1948)

Leverantören ska stödja och respektera mänskliga rättigheter

Leverantörer har ett ansvar för att respektera och främja de mänskliga rättigheterna både inom den egna verksamheten och i leverantörskedjan.

Leverantören ska försäkra sig om att den inte medverkar, direkt eller indirekt, till kränkningar av mänskliga rättigheter. Detta inkluderar även då leverantören underlåter att ställa frågor om kränkningar av de mänskliga rättigheterna eller drar nytta av kränkningar som begås av någon annan.

Leverantören ska ha rutiner för att utvärdera risken för att de genom sin verksamhet medverkar till kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

Internationella Arbetsorganisationens (ILO) åtta kärnkonventioner om grundläggande principer och rättigheter i arbetslivet och FN:s barnkonvention

Ingen förekomst av barnarbete (ILO 138 och 182, FN:s barnkonvention artikel 32)

Med barnarbete avses all ekonomisk aktivitet som utförs av en person i skolpliktig ålder eller yngre. Ingen arbetstagare får vara under 15 år (eller 14 år om den nationella lagstiftningen tillåter detta), eller yngre än minimiåldern för arbete, om denna ålder överstiger 15 år.

Ungdomar mellan 15 och 18 år får arbeta med icke-farliga arbetsmoment, under förutsättning att de uppnått legal ålder för att arbeta samt har fullgjort nationell skolplikt.

Om barnarbete upptäcks ska leverantören agera utifrån barnets bästa samt hitta lämpliga lösningar i samråd med barnet och barnets familj.

Ingen förekomst av tvångsarbete (ILO 29 och 105)

Med tvångsarbete avses arbete eller tjänster som utförs genom hot om straff eller liknande och som inte utförs på frivillig basis. Tvångsarbete, inklusive slavarbete, kontraktsarbete eller ofrivilligt fängelsearbete ska inte förekomma. Allt arbete ska vara frivilligt, och arbetstagaren ska ha rätt att sluta sitt arbete efter en rimlig uppsägningstid.

Ingen förekomst av diskriminering och trakasserier (ILO 100 och 111)

Med diskriminering avses åtskillnad av arbetstagare som inte grundar sig på meriter eller kvaliteter, utan innebär särbehandling på osakliga grunder. Leverantören ska verka för mångfald och lika möjligheter i verksamheten. Diskriminering på grundval av etnisk tillhörighet, kön, civilstånd, graviditet, religion, socialt eller etniskt ursprung, nationalitet, funktionsnedsättning, politiska åsikter, fackligt engagemang eller sexuell orientering får inte förekomma.

Med trakasserier avses när arbetstagare utsätts för hård eller omänsklig behandling, däribland sexuella trakasserier eller någon form av psykisk eller fysisk bestraffning. Det får inte förekomma trakasserier i verksamheten.

Föreningsfrihet och kollektiva förhandlingar (ILO 87 och 98)

Med föreningsfrihet och kollektiva förhandlingar avses formaliserade och/eller icke formaliserade samarbeten för att främja och försvara egna intressen i arbetslivet och i förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare. Leverantören förväntas erkänna och respektera arbetstagares (och arbetsgivarens) rätt att organisera sig, ansluta sig till organisationer de själv önskar delta i, samt rätten att förhandla kollektivt. I länder där föreningsfriheten är begränsad eller under utveckling, ska leverantören medverka till att anställda får möta företagsledningen för att diskutera löne- och arbetsvillkor utan negativa konsekvenser.

Lagstiftning

Leverantören måste minst uppfylla lokala lagar och föreskrifter i de länder där de bedriver sin verksamhet.

Löner och arbetstider

Lön ska betalas direkt till arbetstagaren på överenskommen tid och till fullo. Leverantören ska verka för att levnadslöner betalas till de anställda, och får i inget fall betala mindre än den nationellt/lokalt lagstadgade minimilönen. Övertidsersättning ska betalas ut och tydligt specificeras i lönebeskedet.

Arbetstagarna ska ha minst en vilodag i veckan. Veckoarbetstiden får inte överstiga de lagliga gränserna eller 60 timmar i veckan, inklusive övertid.

Ledighet, inklusive semester, helgdagar, sjukledighet och föräldraledighet ska ersättas i enlighet med nationell lagstiftning.

Arbetsmiljön ska vara säker och hygienisk (ILO 155 och 170)

Med säker och hygienisk arbetsmiljö avses att arbetstagaren skall, då den befinner sig på en plats som arbetsgivaren har direkt eller indirekt kontroll över, garanteras att vara fri från eller skyddas mot förhållanden som kan utgöra en fara för arbetstagarens fysiska och/eller psykiska hälsa. Arbetstagaren

som arbetar i leverantörens verksamhet ska erbjudas en säker och hälsosam arbetsmiljö där förebyggande åtgärder, som minimerar skador och hälsorisker ska vidtas.

Anställda ska få utbildning om de eventuella hälsorisker som arbetet kan medföra, inklusive brandsäkerhet, farliga arbetsmoment och första hjälpen. Arbetsgivaren ska, så långt det är möjligt, tillhandahålla relevant skyddsutrustning och se till att information om hälsa och säkerhet finns lättillgänglig på arbetsplatsen.

Nödutgångar ska vara tydligt markerade och upplysta och får inte vara blockerade. Utrymningsövningar och testning av brandlarm ska genomföras regelbundet.

Miljö

Leverantörer ska bedriva sin verksamhet med hänsyn till miljön och följa lokal och nationell miljölagstiftning. Genom att ha rutiner för att identifiera, mäta och följa upp sin miljöpåverkan ska leverantören arbeta med att ständigt förbättra sin miljöprestanda och minimera resursförbrukning och utsläpp. Leverantören ska sträva mot ett livscykelperspektiv avseende miljöpåverkan från produkter och tjänster, och ska ställa miljökrav på underleverantörer.

FN:s konvention mot korruption

Leverantören ska inte direkt eller indirekt erbjuda eller ge otillbörlig betalning eller annan ersättning till någon person eller organisation i syfte att erhålla, behålla eller styra affärer eller få annan otillbörlig fördel inom ramen för sin verksamhet.

Leverantören ska inte direkt eller indirekt begära eller acceptera någon form av otillbörlig betalning eller annan ersättning från tredje part som kan påverka objektiviteten vid affärsbeslut.

Efterlevnad

Öppenhet i leverantörskedjan krävs för att kunna garantera att uppförandekoden efterlevs. För att kunna följa upp detta kommer Sveriges regioner att göra särskild avtalsuppföljning vad gäller uppförandekod för leverantörer, begära in dokumentation, utföra revisioner på plats, granska och godkänna åtgärdsplaner och kontrollera implementeringen av dessa. Leverantörer uppmanas att vidta lämpliga åtgärder för att innehållet i denna uppförandekod implementeras i den egna verksamheten liksom i leverantörskedjan.

Uppdatering

Denna uppförandekod kommer att uppdateras om och när det är relevant. För mer information om Sveriges regioners åtaganden se vår hemsida www.hallbarupphandling.se.

Rapportera Överträdelser

Misstankar om brott mot uppförandekoden kan rapporteras på något av följande sätt:

Mail: coc.lsf@sl.se

Post: Compliance, Avdelningen Upphandling

Fleminggatan 20, 2 tr.

Box 22550, 104 22 Stockholm

Hållbar
UPPHANDLING

Ett samarbete mellan Sveriges landsting och regioner

Blekinge – Dalarna – Gotland – Gävleborg – Halland – Jämtland/Härjedalen – Jönköping – Kalmar –
Kronoberg – Norrbotten – Stockholm – Sörmland – Skåne – Uppsala – Värmland – Västerbotten –
Västernorrland – Västmanland – Västra Götaland – Örebro – Östergötland